

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

В.А. ПРЕДБОРСЬКИЙ,

д.е.н., професор, Національна академія внутрішніх справ МВС України

Тіньова економіка та економіка війни: небезпека синергетичного тіньового посилення

У статті розглядаються причини синергетично утвореної небезпеки тіньового посилення в умовах економіки війни.

Ключові слова: синергетика, самоорганізація тіньової економіки, дисфункція соціального інституту, паразитарна функція, синергетичні тіньові потоки, інституційна інфраструктура.

В.А. ПРЕДБОРСКИЙ,

д.э.н., профессор, Национальная академия внутренних дел МВД Украины

Теневая экономика и экономика войны: опасность синергетического теневого усиления

В статье рассматриваются причины синергетически сформировавшейся опасности теневого усиления в условиях экономики войны.

Ключевые слова: синергетика, самоорганизация теневой экономики, дисфункция социального института, паразитарная функция, синергетические теньевые потоки, институциональная инфраструктура.

V. PREDBORSKIJ,

doctor of economics, professor, National Academy of Internal Affairs

Shadow economy and business of war: the risk of shadow synergistic enhancement

The article discusses the reasons synergistically formed danger shadow gain an economy of war.

Keywords: synergy, self-organization of the shadow economy, dysfunction social institution, a parasitic function synergistic shadow flows, institutional infrastructure.

Постановка проблеми. Небезпека існування та поширення масштабних тіньових процесів, нерозвинутої інституційної інфраструктури їм протидії обумовлює необхідність продовження та поглиблення системного їх вивчення. У зв'язку з цим розгляд закономірностей, причин посилення тінізації в умовах економіки війни, відсутності адекватного реформування інституційної інфраструктури в умовах війни є актуальним напрямом поглиблення вивчення природи тіньових процесів і механізмів, їх детінізації.

Необхідність протидії тіньовій економіці та корупції знайшла відображення у ряді важливих законодавчих, нормативно-правових актів держави, таких як Закони України «Про анти-

корупційну стратегію України» (2014), «Про засади запобігання і протидії корупції» (2011), Указ Президента України «Про невідкладні додаткові заходи щодо посилення боротьби з організованою злочинністю і корупцією» (2003, №84/2003), проект Державної програми детінізації економіки, Указ Президента України «Про першочергові заходи щодо детінізації економіки та протидії корупції» (2005, №1615/2005), постанови Кабінету Міністрів України з питань відстеження процесів тінізації економіки та розроблення рекомендацій щодо обмеження її зростання, цілий ряд відомчих актів тощо.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. До вітчизняних провідних авторів з вивчення процесів тіньо-

вої економіки відносяться праці В.Д. Базилевича, А.В. Базилюка, О.І. Барановського, В.М. Бородюка, З.С. Варналія, А.С. Гальчинського, Я.Я. Дяченка, С.О. Коваленка, І.І. Мазур, В.О. Мандибури, О.В. Турчинова та ін. Значний внесок у розробку адміністративно-правових і кримінально-правових аспектів протидії корупції зробили вітчизняні вчені-юристи. Однак у зв'язку з недостатнім системним вивченням явища тіньової економіки, закономірностей, механізмів, суб'єктів їх детінізації виникає потреба у подальшому спеціальному дослідженні цих процесів.

Метою статті, таким чином, є дослідження причин виникнення синергетичного посилення небезпеки тіньових процесів в умовах війни, зростання небезпеки паразитарних явищ.

Виклад основного матеріалу. Війна на сході України, як локалізований простір цивілізаційного конфлікту Росії із Заходом, є довготривалим явищем, яке суттєво модифікує вітчизняні соціально-економічні процеси. Це стосується, зокрема, і явищ тіньових процесів, що через механізми синергетики мають величезний потенціал свого подальшого посилення у цих умовах.

Поняття «синергетика» означає об'єднання, синтез, узгоджену дію енергетичних потоків, впливів. Процес такого об'єднання формує наступний рівень небезпеки розвитку соціально-економічної системи, яка у цьому випадку може проходити через стани, що визначаються граничною нестійкістю (це означає, що як завгодно малі зовнішні впливи змінюють подальшу еволюцію кардинально). Це так звані точки біфуркації, в яких траєкторії розвитку розгалужуються, локалізуються, система опиняється перед необхідністю вибору певного шляху подальшого функціонування, і передбачити вірогідність обрання найбільш ефективного шляху неможливо [1, с. 25]. Обмеження негативного потенціалу синергетично діючих небезпек повинно забезпечуватися проведенням системних реформ: у даному разі їх синхронізувати із однією із системних синергетичних потоків піднесення небезпек: із дією небезпек військового часу.

Тіньова економіка являє собою синергетично зв'язане явище господарювання асоціальної природи, форму кризи державного управління, його системну дисфункцію, яка обумовлена і, своєю чергою, обумовлює нерівномірність (що склалася об'єктивно або під впливом протекційно-корупційної діяльності) доступу до адміністративного ресурсу і через нього нерівномірний тіньовий доступ до інших економічних ресурсів, системний тіньовий перерозподіл влади і власності [2, с. 98–107; 3].

Синергетичні властивості тіньової економіки як системи виявляються в наявності в ній такої структури, якій притаманне породження на основі менш впорядкованого, менш складного, менш небезпечного для економічної безпеки держави субстрату більш впорядкованого, більш складного, більш небезпечного для економічної безпеки структур із цілісним і відносно стійким режимом поведінки. Такий режим поведінки розвитку тіньової економіки отримав назву самоорганізації [1, с. 26].

Самоорганізація тіньової економіки є складним соціально-економічним феноменом. Домінуючим його проявом є логіко-історична метаморфоза форм тіньової економіки від неформальних утворень селянської економіки та домашніх домогосподарств із низьким рівнем суспільної самоор-

ганізації до формування сучасних паразитарних елітних тінізаційних структур [2, с. 234–271; 4, с. 10–14] з високим рівнем самоорганізації із застосуванням сучасних систем менеджменту. Таким чином, форма самоорганізації дисфункційної діяльності державного управління, неформальної економіки, яка має синергетичний характер і викликана гострим протиборством, протистоянням з приводу управління економікою, виявляється у розвитку малої субкультури, яка протистоїть макроекономічним механізмам управління як ворожим і є так званою тіньовою економікою.

До кола об'єктів теорії тінізації економіки слід віднести, на наш погляд, дослідження управлінських дисфункцій, що виникають у зв'язку з виникненням та функціонуванням сучасних економічних протиріч соціальних інституцій, перш за все держави, які обумовлюють знаходження інших економічних суб'єктів поза режимом ефективної взаємодії з ними та їхнім впливом.

Синергетично зв'язана дисфункція соціального інституту в економічній сфері обумовлює посилення режиму неефективної взаємодії і впливу на суспільство, що означає втрату якості регулювання й контролю, наступними основними шляхами: 1) управлінська дисфункція соціальної інституції викликає соціально-економічну напругу та конфліктність з-за того, що інституція не здатна виконувати покладені на неї функції; виникає дисфункційна структура діяльності соціальних інституцій; відбувається перетворення позитивної соціально-економічної функції діяльності на протилежну – паразитарну; 2) втрата інституцією суспільної функції призводить до виникнення двох негативних ефектів – до переносу негативного ефекту від деформаційного стану інституції на дію об'єктів їх впливу та на виникнення компенсаційної заміни функції інституції, що втратила свої функції, на інші – тіньові, а звідси також негативні; 3) дисфункція соціальної інституції, що продовжується довгий термін часу, негативно впливає на систему цінностей, морально-етичний стан суспільства, його мотиваційну структуру, викликає деформацію всієї соціально-економічної інфраструктури; 4) дисфункція соціальних інституцій викликає зсув всієї соціально-економічної структури в бік її архаїзації, широкої появи перетворених, маргінальних економічних форм; 5) збитки від дисфункції соціальних інституцій особливо негативно впливають на діяльність системи правоохоронних органів, обумовлюють їх вторинну дисфункцію, переродження.

Однією з головних особливостей сучасних тіньових процесів у національному соціально-економічному просторі є його найсуттєвіше викривлення, скрючування щодо доступу до суспільних ресурсів, перш за все ресурсів влади, використання існуючих преференцій щодо цього у паразитарний спосіб.

Паразитарною слід вважати таку структуру, яка використовує та пристосовує форму позитивно вищої соціально-економічної функції до реалізації вузькокорисливих, історично-архаїчних, егоїстичних, соціально-шкідливих функцій, що завдає прямої шкоди потенціалу першої. Використовуючи суспільні ресурси (як правило, краді) на ротацію своєї діяльності від функції забезпечення модернізації, виконання локомотивного просування елітою всієї соціально-економічної структури до рівня світової конкурентоспроможності – до паразитарного споживання, гальмування та обмеження інноваційно-інвестиційного розвитку та структурного ре-

формування: паразитарна структура сприяє кризовій деградації суспільного розвитку.

Еволюція паразитарної елітної соціально-економічної структури з її особливою інтеграцією політичної, економічної, соціальної сфер за сучасних умов призвела до перетворення її на закриту особливу для суспільного контролю сферу суспільства, що монополізована олігархічними структурами, які мають на меті перерозподіл влади у вузько обмежених кордонах на свою користь та отримання надвисоких доходів за допомогою використання значною мірою спекулятивного фінансового капіталу [5, с. 10]. Існуюча як пануюча тіньова структура, елітна сфера утворює відповідно до своїх потреб і тіньову політичну, соціально-економічну, правоохоронну, судову інфраструктуру – тіньову парадержаву, що обумовлює тіньовий режим функціонування рядових суб'єктів господарювання. Паразитарний елітний сектор з огляду на вищевикладене є базовим елементом всепоглинаючої системної корупції в її окремих декомпозиціях, які мають, як правило, інтегрований прояв у політичній, економічній, державно-владній, правоохоронній, судовій, освітянській, медичній тощо сферах. Паразитарна елітна економіка всіляко сприяє поширенню споживацьких, вузькокорисливих, егоцентричних, гедоністських властивостей в елітарному прошарку.

Паразитарна елітна економіка з огляду на своє домінуюче положення в економічній структурі виступає як один із головних каталізаторів, що є підсилювачем деградації, примітивізації та архаїзації суспільних відносин, посилення в ній процесів тінізації та криміналізації.

Паразитарність сучасної елітної економіки виявляється в існуванні цілої системи паразитарних проявів, до основних з яких слід віднести:

- значну пригніченість, неконкурентоспроможність національної економіки, посилення монополістичних тенденцій як антиподу вільного ринку;
- перетворення корупції на системне всеобумовлююче утворення, потяг до адміністративних обмежень та тиску;
- гальмування структурних перетворень, інноваційного розвитку;
- проведення реформ в інтересах паразитарних структур;
- зростання соціально-економічного розшарування в суспільстві, перекладання фіскального тягаря на плечі ординарних суб'єктів господарювання, суспільства;
- перетворення перерозподілу власності і влади на перманентну функцію, посилення у зв'язку з цим концентрації економічної влади та власності, конфліктності (в тому числі всередині владної команди), соціального напруження, недовіри до влади, погіршення інвестиційної привабливості економіки країни.

Відсутність конкурентно-ринкового простору як необхідний прояв паразитарної функції заміщення, посилення гібридизації, нерозчленованості (синкретизму) влади та бізнесу у механізмах функціонування елітного сектора активізує процеси монополізації в національній економіці, стримує процеси, спрямовані на обмеження та реструктуризацію монопольних утворень. Україна повільно проводить суспільні реформи – така сучасна оцінка стану протидії монопольним процесам в країні з боку міжнародних та вітчизняних незалежних організацій. За відсутності суттєвого прискорення

структурних реформ перспективи економічного зростання в Україні можуть погіршитись, вважають експерти.

Очищення від паразитарності, опанування глобальної конкурентоспроможності і досягнення стандартів сучасних західних демократій має супроводжуватися зміною структури, технологічним оновленням капіталу. Визначальним засобом такого оновлення є вільний конкурентно-ринковий розподіл інвестицій. Він можливий лише щодо приватних капіталовкладень – єдиних, які орієнтовані на максимізацію прибутку і здатні динамічно перетікати в новітні сектори. Цьому має сприяти макроекономічна модель фінансового перерозподілу й монетарно-цінової стабільності. Додамо, що макроекономічні важелі неефективні за умов панування монополій і в адміністративних форматах, оскільки потребують вільної, конкурентної, саморегульованої ринкової системи.

Особливе значення для появи інноваційних проєктів і виробництв має розширення сектору малого та середнього підприємництва – найбільш гнучкого в ринкових пропозиціях і фінансово дисциплінованого щодо своїх зобов'язань. Ще одним ключовим питанням є пряий доступ громадян до фондів ринків і заохочення їх до володіння акціями та іншими корпоративними правами. Захист прав, свобод та операційних можливостей дрібних акціонерів повинен був би стати одним із центральних питань державної влади [6, с. 52].

Іншим синергетичним потоком підсилення тінізаційних процесів у сучасних умовах є процеси, народжені становленням економіки війни та її механізмів, які у вітчизняних умовах, в значній мірі, мають тінізаційний потенціал, вплив яких слід обмежувати.

До них, перш за все, слід віднести так звані пріоритети розвитку – за даних умов пріоритет розвитку галузей військово-промислового комплексу. В цілому в умовах існування паракорупційної інституційної структури держави та суспільства [7, с. 3–8] ці пріоритети не тільки є альтернативними щодо комплексу транспарентних ринкових реформ, але й підсилюють монополістичні щодо інтересів паразитарних бізнес-адміністративних еліт [8, с. 150–167] тенденції розвитку, їх тіньовий характер. Так, поява пріоритетних цілей розвитку є завжди результатом політичного, кулуарного торгу між впливовими бізнес-адміністративними угрупованнями. Після прийняття цих чи інших стратегічних рішень щодо пріоритетів розвитку виникають незворотні зміни в інституційній тіньовій структурі, у нарощуванні тіньової дельти базової матриці, яка визначає посилення подальших тіньових трендів. Ослаблення гіпертрендів централізації на користь монополістичних тенденцій у регіонах країни посилює ефект незворотності розвитку тінізаційних механізмів прийняття пріоритетів розвитку, втраті ефективності гнучкості, кореляційного їх зв'язку з реальними потребами суспільства. Всупереч загальноприйнятій думці, система пріоритетів, яка характерна для військової економіки України, призвела не до посилення оперативності, ефективності, дієвості сучасного воєнного держзамовлення, а до обмеження дійсної свободи вибору, затримці у часі та втраті зв'язку пріоритетів воєнного держзамовлення із реальними потребами війська.

До пріоритетів слід додати й інші тінізаційні синергетичні фактори – пріоритети у розподілі ресурсів, що підсилюють деформаційні процеси у системі розподілення з відповідні-

ми політичними, економічними і соціальними наслідками – посиленням гібридизованих процесів у політичній, бізнесовій, економічній і соціальній сферах [8, с. 138–144].

«Асиметричною» відповіддю на зростання тінізаційних синергетичних факторів суспільного розвитку є прискорена розбудова інфраструктури системи державного та недержавного інституційного забезпечення економічної безпеки в умовах війни. Пріоритетним стає завдання переоцінки функцій і повноважень інститутів влади, узгодженості їхньої спільної роботи, проведення постійного моніторингу стану виконання державно–владних функцій, особливо у сфері виконавчої влади і оперативне внесення необхідних коректив у механізм їх функціонування. Діяльність інфраструктури, що забезпечує процес постійного реформування державно–адміністративної системи, повинна, окрім високого суспільного рангу, мати соціально відтворювальний характер – не бути пов'язаною лише з діяльністю окремих реформаторів, бути залежною від окремих гілок влади та їх інституцій, посадових осіб, бути максимально політично нейтральною, мати соборний характер, тобто об'єднувати широкий спектр політичних сил у суспільстві на основі суспільного консенсусу.

Щодо пошуку ефективної форми органу, який би мав високий ранг у структурі органів державної влади і забезпечував завдання розбудови адекватної інституційної інфраструктури державно–адміністративним реформуванням, то ним могло б стати утворення Ради внутрішньої безпеки.

У структурі ради слід передбачити функціонування спеціальної інспекції з правами органу правового провадження з достатньо широкими функціями контролю за станом ефективності, законності та відповідності діяльності органів влади спрямуванню реформування. Інспекція повинна зосередитись на контролі за діяльністю основних – вузлових ланок господарського та управлінського апарату держави.

У складі інспекції слід передбачити створення відповідних управлінь щодо забезпечення реформи з такими функціями: а) отримання й аналіз всіх видів інформації з метою визначення причин і масштабів девіації у системі державного управління; б) експертні порогові оцінки ступеня ураженості окремих управлінських ресурсів та інфраструктури адміністративно–владної системи; в) узагальнення інформації, аналіз даних і оцінок для визначення поточних першочергових практичних завдань реформування; г) формування та уточнення національної стратегії для чергових етапів державно–адміністративної реформи; д) надання попереджувальної та сигнальної інформації центральним і місцевим органам влади, громадському сектору про необхідність застосування заходів попереджувального та відновлювального характеру щодо режиму діяльності державно–адміністративних органів в умовах війни.

Проведення реформи державно–адміністративної системи, адекватної рівню дії загроз трансформації та війни, потребує відповідного законодавчого, правозастосовного забезпечення, зокрема найсуттєвішої протидії проявам консервативно–бюрократичної реакції з боку адміністративно–економічних угруповань явищ гібридизації влади, корупції, вже на початковому етапі реформи створення відповідної інфраструктури реформування, формування його кадрового забезпечення. Це, своєю чергою, має бути другою най–

важливішою основною функцією Ради внутрішньої безпеки – формування та розвиток національної еліти суспільства – рухомої сили ефективних елітних структур.

Висновки

Необхідність розвитку військової економіки наштовкує на існування масштабної, системної тіньової економіки, на їх синергетичне тінізаційне посилення, у тому числі й їх особливо небезпечного тінізаційного сегменту – паразитарної елітної економіки, їх основної атрибутивної характеристики – монополізації адміністративного ресурсу. Так, відсутність конкурентно–ринкового простору як необхідний прояв паразитарної функції заміщення, посилення гібридизації, нерозчленованості (синкретизму) влади та бізнесу у механізмах функціонування елітного сектора активізує процеси монополізації в національній економіці, стримує процеси, спрямовані на обмеження та реструктуризацію монопольних утворень. Україна повільно проводить суспільні реформи – така сучасна оцінка стану протидії монопольним процесам в країні з боку міжнародних та вітчизняних незалежних організацій. За відсутності суттєвого прискорення структурних реформ перспективи економічного зростання в Україні можуть погіршитись, вважають експерти.

В умовах існування паракорупційної інституційної структури держави та суспільства пріоритети розвитку не тільки є альтернативними щодо комплексу транспарентних ринкових реформ, але й підсилюють монополістичні щодо інтересів паразитарних бізнес–адміністративних еліт тенденції розвитку, їх тіньовий характер. Так, поява пріоритетних цілей розвитку є завжди результатом політичного, кулуарного торгу між впливовими бізнес–адміністративними угрупованнями. Після прийняття цих чи інших стратегічних рішень щодо пріоритетів розвитку виникають незворотні зміни в інституційній тіньовій структурі, у нарощуванні тіньової дельти базової матриці, яка визначає посилення подальших тіньових трендів. Ослаблення гіпертрендів централізації на користь монополістичних тенденцій у регіонах країни посилює ефект незворотності розвитку тінізаційних механізмів прийняття пріоритетів розвитку, втраті ефективності гнучкості, кореляційного їх зв'язку з реальними потребами суспільства. Всупереч загальноприйнятій думці, система пріоритетів, яка характерна для військової економіки України, призвела не до посилення оперативності, ефективності, дієвості сучасного воєнного держзамовлення, а до обмеження дійсної свободи вибору, затримці у часі та втраті зв'язку пріоритетів воєнного держзамовлення із реальними потребами війська.

Проведення реформи державно–адміністративної системи, адекватної рівню дії загроз трансформації та війни, потребує відповідного законодавчого, правозастосовного забезпечення, зокрема найсуттєвішої протидії проявам консервативно–бюрократичної реакції з боку адміністративно–економічних угруповань явищ гібридизації влади, корупції, вже на початковому етапі реформи створення відповідної інфраструктури реформування, формування його кадрового забезпечення. Це, своєю чергою, має бути другою най–важливішою основною функцією Ради внутрішньої безпеки – формування та розвиток національної еліти суспільства – рухомої сили ефективних елітних структур.

Список використаних джерел

1. Свідзинський А.В. Синергетична концепція культури / А.В. Свідзинський. – Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. – 696 с.
2. Предборський В.А. Детінізація економіки у контексті трансформаційних процесів / В.А. Предборський. – К.: Кондор. – 614 с.
3. Предборський В.А. Тіньова економіка як фактор нерівномірності економічного розвитку / В.А. Предборський // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. пр. Наук.-досл. ін-ту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – 2011. – Вип. 6. – С. 13–18.
4. Предборський В.А. Тінізаційні властивості елітної структури українського суспільства / В.А. Предборський // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. пр. Наук.-досл. ін-ту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – 2012. – Вип. 6. – С. 10–14.
5. Потемкин А. Элитная экономика / А. Потемкин. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 357 с.
6. Лановий В. Ліки від зубожіння / В. Лановий // Український тиждень. – 2012. – № 19. – С. 52–54.
7. Предборський В.А. Базова інституційна тінізаційна матриця економічної структури / В.А. Предборський // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць наук.-дослід. економ. ін-ту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – К., 2013. – Вип. 2. – С. 3–8.
8. Предборський В.А. Теорія тіньової економіки в умовах трансформаційних процесів / В.А. Предборський. – К.: Задруга, 2014. – 400 с.

УДК 336.74

М.А. РИЧКА,

к.е.н., доцент, Національний авіаційний університет

Вплив режимів валютно-курсової політики на економічний розвиток

Стаття присвячена обґрунтуванню науково-методологічних засад існуючих режимів валютно-курсової політики, моделям її реалізації та їхньому впливу на розвиток економіки. Проаналізовані зміни валютно-курсової політики деяких країн світу в умовах краху Бреттон-Вудської системи.

Ключові слова: *режими валютно-курсової політики, фінансові кризи, моделі валютного регулювання.*

М.А. РИЧКА,

к.э.н., доцент, Национальный авиационный университет

Влияние режимов валютно-курсовой политики на экономическое развитие

Статья посвящена обоснованию научно-методологических основ существующих режимов валютно-курсовой политики, моделям реализации и их влияния на развитие экономики. Проанализированы изменения валютно-курсовой политики некоторых стран мира в условиях краха Бреттон-Вудской системы.

Ключевые слова: *режимы валютно-курсовой политики, финансовые кризисы, модели валютного регулирования.*

The article is devoted to substantiation of the scientific and methodological principles of the existing exchange rate policy, its implementation models and their impact on the economic development. Changes of the exchange rate policy of the world's some countries in the context of collapse of the Bretton Woods system have been analyzed.

Keywords: *modes of the exchange rate policy, financial crises, foreign exchange regulation models.*

Постановка проблем. Управління макроекономікою в усьому світі нині дійшло до інституційних реформ, які могли б бути здатні попереджати та уникати економічної катастрофи. Для будь-яких країн світу, в тому числі й розвинених, інституційні кризи можуть призвести до несприятливих періодів в грошовій політиці. Порівнювати різні епохи, такі як сьогодення та повоєнні роки, не зовсім правильно, але можна простежити чіткі дубльовані паралелі: значний державний борг, проблеми диспропорцій через режими негнучких валютних курсів, підтримка економічною системою політичні та фіскальні інститути, центральні банки не представляють собою ефективного економічного лідерства. Головною особливістю проблем виявляється економічна слабкість та тиск на неадекватні політичні інститути. Започаткуванням цього циклу можуть бути зрушення змін грошового режиму (кінець золотого стандарту і політики рефляції) і значні політичні потрясіння (політичної еволюції). Депресія та прогресування криз показують, що зміни, як правило, не відбуваються без сильного тиску. Реформа продукується під час депресії, адже не можливо виявити причини кризи та вирішити їх у світовій економіці в цілому.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Вагомий внесок до фундаментальних розробок теорії валютного курсу, валютного регулювання, проблематики валютно-курсової політики зробили такі закордонні та вітчизняні вчені: Дж. Вільямсон, Р. Солоу, С.Фішер, М. Фрідман, Р. Дорнбуш, Г. Кассель, Р. Лукас, Р. Манделл, А. Маршал, А. Барсеґян, Т. Вахненко, А. Гальчинський, В. Гейц, О. Плотніков, Ф. Рогач, А. Філіпенко, О. Петрикта ін. Разом із тим комплексне системне вивчення еволюції сучасної валютно-курсової політики, зокрема в Україні, є недостатньо дослідженим питанням.

Мета статті – обґрунтувати науково-методологічні засади існуючих режимів валютно-курсової політики, моделі її реалізації та їхній вплив на розвиток економіки. Проаналізувати зміни валютно-курсової політики деяких країн світу в умовах краху Бреттон-Вудської системи.

Виклад основного матеріалу. Світова спільнота нині знову зосереджує свою увагу на питаннях валютно-курсової політики. Країни з економікою, що розвиваються, можуть захистити себе від Федеральної резервної системи засобом звільнення від так званого доларового імперіалізму. Досяг-